

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ÜLKELERİN SİYASİ, SOSYAL VE ASKERİ HAYATINA OLAN ETKİLERİ

Tolga YARMAN*

Ben size bol resimli bol füze yahut nükleer başlık resimleri gösteren oldukça teknik bir konuşma yapma yerine, konunun doğrultusunun işaret edebileceği şekliyle konuma ilişkin bir tahlil, Türkiye'mize bir sentez sunmayı görev doğrultum olarak seçtim. Bana verilen ev ödevi; bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ülkelerin siyasi, sosyal ve askeri hayatına olan etkileridir. Bunu şöyle görmek istiyorum. Kısaca konumuzun içerisinde bulunan kavramlara bakacak olursak acaba mesele yalnızca bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ülkelerin siyasal, sosyal ve askeri hayatına etkileri midir? Yoksa, ülkelerin siyasi, sosyal ve askeri hayatının bilimsel ve teknolojik gelişmelere etkisi midir? Acabâ bu mudur sorusu, benim zihnimde konuyu düşünürken çağırıştı! Gerçek, galiba şöyle; biraz önce birisinden ötekine bir geçiş söz konusuydu. Birisi ötekinin sebebi ve sonucu olarak takdim edilmişti. Burada bir iç etkileşmenin dikkate alınarak konunun işlenmesinin daha uygun olacağını işaret etmek istedim. Yani ülkelerin siyasi, sosyal ve askeri hayatlarına bilimsel ve teknolojik gelişmelerin etkisi dikkate alınabileceği kadar bilimsel ve teknolojik gelişmelerin-de ters yöndeki söz konusu kavramlar üzerindeki etkilerini irdelemek yerinde olur diye düşünüyorum. Peki bilimsel ve teknolojik gelişmeler, acaba nasıl karşılıklı olarak ülkelerin siyasi, sosyal ve askeri hayatlarıyla etkileşiyorlar sorusu çalışmamızın yerinde olacağını düşünüyorum. Cevap bir defa birçok boyutu itibarıyla iyi kötü aşına olduğumuz bir biçimde geliştirilebilir. Çok çeşitli doğrultularda ayrıca işlenebilir. Ancak, "Sempozyum" başlığı çerçevesinde bir cevap bulmayı diliyoruz.

Yani, Türkiye'nin vazgeçmeyi dilediğimiz genel vizyonu, politikasıyla bağlantılı olarak stratejisi, yani geleceği ile bilim ve teknoloji araçlarının acaba ne şekilde yoğunlaşması gerektiği sorusuna bir cevap arıyoruz diye düşünüyorum ve bu soruyu, kendi kendime sizlerle birlikte sormayı diliyorum. Bu soru acaba, bana verilen ev ödevini karşılıyor mu? Sanırım evet. Doğru bir soru mu? Sanırım evet. Ele kolay alınabilir bir soru mu? Doğrusu pek değil. Cevabın işaret edeceği felsefe pozitif düşünenler için kolayca ifade edilebilir. Şuradaki insanımızın ifade ettiği gibi "Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir, Fendir" denilir ama uygulama ve ayrıntılandırmada besbelli ki konunun ele alınması hiç kolay değildir.

Somut olarak cevabı vermek esas itibarıyla ilgili devlet kuruluşlarıyla, bu arada Genelkurmay Başkanlığı ile içiçe çalışacak bir hükümet uğraşını gerektirmektedir. Bunun altını özenle çizmek istiyorum. Olay yalnızca askeri bir mesele değildir. Kabul buyuracaksınız ki askeri terimler ve askeri kavramlar çok önemlidir. Ama en önemli husus sivil otorite ile içiçe çalışacak bir yaklaşım sürecine ihtiyaç olduğu ifade etmeliyim. Ayrıca, tabii o hükümetin politik eğilimlerinin, hatta programının bilinmesini gerektirmektedir. Ayrıca biz burada varsayımlarımızı vaz'edebilirsek, akademik bir egzersiz yapmakla yetinmek durumundayız. Aslında bütün sempozyum süresince yapmayı dilediğimiz budur. Yani kuşkusuz; 10 yıl, 20 yıl ve 30 yıl sonrasına dönük bir strateji vaz'etmek değil, ama bunun sabahki oturumda da çok net ifade edilmiş şekliyle; bunun ilk

literasyonunu belki, yahut bilmem kaçınıcı literasyonu beraberce çalışmaktır. Konu bu aşamada da pek çok yaklaşım biçimi ile düşünülebilir.

Burada, bir ilk deneme sürecinde ben biraz önceki okları bir yönde, yani sebep ve sonuç ilişkilerinin içiçe olduklarını ifade etmek istemişim en başta. Ülkelerin; siyasal, sosyal ve askeri hayatlarının acaba bilimsel ve teknolojik gelişmeleri nasıl meydana getirdiğini işlemeyi biliyorum. Bu bir ilk literasyondur. İlk bir sınama yanılma yöntem basamağıdır diye düşünüyorum. Bu çerçeveye çekmek istiyorum. Sorunu en önce bu aşamada yine bir ilk yaklaşım olarak, çerçevemizi desteklediği için, kısaca, ilk oturumda da dikkate gelen "Soğuk Savaş Mekanizmaları"na eğilmemizin yararlı olacağını düşünüyorum. Ben bir teknik adamım çoğunuzun bildiği gibi. Onun için ilk oturumda kullanılan terimlerden biraz farklı terimler kullanarak düşüncemi aktarmak istiyorum. Sabah soğuk savaş, "Kılı Kırk Yararak" tarif edilmek istendi. Akademik hassasiyet bunu kuşkusuz gündeme getirir. Ama benim i in soğuk savaş denince, "Karşılıklı olarak nükleer başlıklar, nükleer bombalar, hidrojen ve atom bombalarından oluşan başlıklar, bunları taşıyan uçaklardır. Gündeme geldikleri süre itibarıyla bakarsınız 40'larda 45'lerde 50'lerin başlarında balistik füzeler, daha sonraki yıllarda kıtalar arasında balistik füzeler, önceleri 3000-4000 kilometreye taşıyacak füzelerin nükleer başlıkları, daha sonraları ise bunları kıtalar arası taşıyacak füzeler, sonra füzesavarlar ve bunlara karşı askeri stratejinin belki hemen doğuracağı çağrıştıracığı biçimde füzesavarlar, sonra saçma başlıklı balistik füzeler, yani yine askeri stratejinin daha önceki evrelerinde gündeme gelmiş düşünceler uzantısında ortaya çıkan saçma başlıklı füzeler diyorum." Ben bunların adına yani işte kurmay subay genç arkadaşlarım bileceklerdir. Ayrıca, beraberce girdikleri zaman düşman semalarına bir anda açılacak 3'e 5'e 10'a kadar çoğalabilecek düşman füzesavarlarını yanıltmayı amaçlayan füzeler. Sonra yeraltında gezdirilen füzeler, imha yetisi karşısında ayakta kalabilmek ve mukabele kabiliyetini ayakta tutabilmek üzere denizaltılara yerleştirilmiş füzeler, aynı felsefe doğrultusunda karşılıklı imha yetisi dolayısıyla bunun ayağa kaldırılması, bunun vücuda getirilmesi ve nihayet tabi çılgınlık derecesi. yani karşılıklı imha yetisi. Öyle yeti ki; karşı karşıya iki silahşörsek, ben erken davransam silahıma karşımdakini alnının ortasından vurabilirim. Onu biliyorum ancak benim kurşunum tabancamdan çıkan kurşun karşımdakinin alnının ortasına varmadan önce yine biliyorum ki, o da o esnada silahına davranabilir ve beni öldürecek kurşunu silahından çıkartabilir. Karşılıklı olarak eğer bu bilinçte olursak o takdirde, herhangi bir şekilde silahlarımıza davranmıyor oluyoruz: İşte bunun adına diyoruz çılgınlık dengesi. Şimdi benim için soğuk savaş bu.

Tabi arkasından 70'li yılların başlarına kadar geldik, stratejik silahların sınırlandırılmalarına ilişkin anlaşmalar vardır. Ben bir mühendislik hocası olarak en çok aşık olanı görememekten ödüm patlar. Ama soğuk savaş isterseniz yine kendi terimlerimle ifade edeyim. İnsanlık ve taraflar karşılıklı olarak aşık olanı, ancak ve ancak birbirlerini yok etme noktasına geldikleri evrede görebilmişlerdir. Onun için burada dikkatinize yıllardır vermekte olduğum derslerimden söz ederek getirmek istediğim çok temel bir teorem var. Salt savunma amacıyla olsun geliştirilen ilave kabiliyetlerin dahi, karşı tarafa bir tehdit olarak yansıyacağını, dolayısıyla silahlanmayı azdıracığının, dolayısıyla da "Bu şekildeki bir silahlanmanın sonunun olmadığını" idrak edilmesi çok basittir, Çok basit ama, dünya bu serüveni 50 yıl yaşadıkdan sonra bu noktaya gelme noktasına sıkışmıştır. Yani herşeyi de kader olarak almamız gerekmiyor. Sabah sanki bir parça o doğrultuda savrulmuş yaklaşımlar söz konusu oldu izlenimi edindim, ama inşallah yanılıyor olabilirim. Özellikle batıda, demokratik batıda ciddi kitlesel başkaldırıları olmuş ve kader olarak sanılan pek çok şey değişmiştir.

Şimdi bu bahsettiğim kavramın teoremin ortaya çıkması 1970'li yılların başındadır ve iki aşamada nükleer silahların özellikle stratejik silahların sınırlandırılması anlaşmaları imzalanmıştır. Gerçi bu kavram daha önceleri de gündeme gelmemiş değildir. Taraflar bu kavramı karşı karşıya birbirlerine farklı evrelerde hatırlatmak durumunda bulunmuşlardır. Ama arkasından 1983'de hatırlayacağımız gibi lazer silahları ve yıldız savaşlarının gündeme gelmesini izliyoruz. Yukarıdaki teoremi çürütürcesine bu gündeme geldiğinde hatırlayacaksınız belki, yine Andrapov (O zaman, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin Genel Sekreteri konumundaydı) bu bir saldırıdır demişti. Konuya oldukça aşına olanlar dahi buna şaşmışlardı. Ben hemen anlamadım nasıl saldırı oluyor. Yani uzaya lazer silahları konulacak ve netice itibarıyla karşı taraftan kazaen dahi olsun bir nükleer havalanmanın meydana gelmesiyle birlikte uzaydaki silahlar gayet centilmence hasım nükleer başlıklı füzelerini avlayacaklar, onları düşürecekler ve arkasından karşı tarafa, bakın kaza oldu bir daha yapmayın denecek. Yani bu hoş duruyordu, biraz böyle de takdim edildi. Ama Andrapov olayı başka türlü vazetti; yalnızca uzaya konulmuş silahların veya konulması tasavvur edilen silahların ayrıca saldırı silahı olarak kullanılması değil, savunma maksadıyla dahi olsa şu potansiyel tehdit gündemde bulunuyor idi. Eğer karşı taraf, yani Sovyetler Birliği sözgelisi saldırıda bulursa uzaydaki silahlar saldırıyı keseceklerdi. Arkasından ABD, Sovyetler Birliğini topyekün imha etme kapasitesine sahip bulunabilecekti. Bu da bir saldırı, potansiyel kapasite kabiliyeti bir tehdit olarak algıladığını ifade etti ve dedi ki biz bu uzaya yerleştirilecek lazer kalkanını delmek üzere daha çok nükleer başlık imal ederiz. Çok ilginç bir kavramla karşı karşıya kalıyoruz.

Yukarıdaki teorem esasen tekrar gündeme geldi fakat, o arada Sovyetler Birliğinin tık teknolojik olarak tık nefes kaldığını gördük. Bence Sovyetler Birliğini göçerten ve bardağı taşıran son damla, teknolojik olarak bakma imkanı bahsedilecek olursa, akademik açıdan bu evredir diye düşünüyorum. Arkasından çeşitli indirimler daha önce de indirimlere rast gelinmemiş değildi. Ama iyice nükleer savaşın, nükleer çılgınlık dengesinin bir çıkmaz olduğu bir kez daha idrak edilmiş olmakla beraber, Amerika açısından özellikle batı dünyası açısından maksat da hasıl oldu. Ancak sabah yine gündeme geldi. Nükleer savaşın eşiğine gelinmemiş değil hiç gelinmemiş olunmadı. Gelindi başka türlü de gelinebilirdi. Orada dehşetli kaotik bir tehdit vardı. Dünya açısından yani dünya bunu ne kadar idrak edebiliyordu. Özellikle, karşılıklı olarak yöneticiler kırmızı telefonların başlarında duran yöneticiler bunu ne kadar idrak ediyorlardı? Çok fazla bilemiyorum doğrusu ve bir soru açılmasının yerinde olacağını değerlendiriyorum. Bir defa çıkartılan derslerden bir tanesi demin de ifade ettiğim gibi aşıkaran görülemedi. Yani deminki çok temel teorem savunma imkanlarında dahi ilave imkanın meydana getirilmesinin, son toplamda karşı tarafa bir tehdit olarak yansımakta olduğunun ve karşı tarafın yine dengeyi tartabilmek üzere kendisini daha iyi bir düzeye taşıma zorunluluğunda bulunacağına ilişkin dürtünün anlaşılabilirdi. Bu aşıkardır ve görülemedi. Risk-karşılıklı imha dengesi göçebilirdi ve bir dünya felaketi yaşanabilirdi. Ben bunun adına, "Biliyorum yapmamız yerinde olacaktır, ellerimizi ovuşturup ne yapalım böyleymiş" dememiz akademisyenlere yakışacak bir tavır değildir. Böylesine dahiyane ahmaklık tablosu diyorum.

Öyle bir zincir düşünün ki her bir halkası dahiyane buluşlardan meydana geliyor ancak zinciri biraraya getirdiğinizde ortaya bir ahmaklık tablosu çıkıyor. Askeri harcamalar muhakkak bir biçimde sivil sanayiye entegre edilebilmelidir. Burada çıkan bir diğer ders budur. ABD bunu yaptı, Sovyetler yapamadı. Osmanlı İmparatorluğu da yapamamıştı. Sovyetler yapamadı tıpkı Osmanlı gibi: Bunu dikkate getirmemiz yerinde olacaktır. Bunda şüphesiz rejimlerin etkisi vardır

diye düşünüyorum. Soğuk savaş sürecindeki gelişmeler yumağı gayet ilginç biçimde, ayrıntısına girmemiz gerekmeyecek bir siyasi, sosyal ve askeri çerçeve çiziyor. En güzeli tabii, savaşmadan yaşayabilmek: Bunu bu çatı altında da dikkate getirmemiz yerinde olur Keşke, bilim ve teknoloji genlerden başlayarak, her kademede yapılacak araştırmalar ve bunlar bazında meydana getirilecek gelişmelerle, buna fırsat verebilmeli. Ama, hülya aleminde olmanın manası da yok. Ama o zaman, kendini ve evreni daha çok anlamaya yoğunlaşmış, barışçı, mutlu ve araştırmacı, insan tipini öne çıkartan bir dünya kültürü oluşurdu diye düşünüyorum. Düşünebiliyor musunuz? Bir takım olumsuz işlerle zaman öldürmek yerine, yani konkenden tutun olmayacak işlerle uğraşmak gibi küçüklü büyüklü ailecek kozmoloji araştırmalar yapın ! Böyle bir aile tipini düşünebiliyor musunuz? Olacak ümit ediyorum günün birinde. Öyle ki, acı gerçekler buna bugün fırsat vermiyor.

Demek ki ülkelerin siyasi, sosyal ve askeri hayatı bir tarafta diğer tarafta bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bunların etkileşmesine ilişkin soru çok doğru bir sorudur. Öyleyse bu soruya Türkiye'nin bizim sempozyumumuzun çerçevesi içerisinde olarak bir cevap getirmeye çalışmalıyız. Bunun için şu doğrultuyu seçmeyi dilerim. Sorun bugün içinde olduğumuz gerçekler itibarıyla dönüp dolaşıp savunma, buna da bağlı olarak savunma sanayiiyle milli sanayiye bağdaştırabilecek bir bilim ve teknolojik yaklaşımının gerçekleştirilememesi indirgenebiliyor diye düşünüyorum. Basit görülüyor ama hem çok temel, hem de ıskalanması çok kolay ve çok olası bir teorem.

Şimdi onun için ben hemen çok temel saydığım ve burada geleceğin komutanlarına, geleceğin Genelkurmay Başkanlarına bir mesaj vermek istiyorum. Bir sentez vermek istiyorum. Yalnızca bir tahminle yetinmek istemiyorum. Sivil sanayiye entegre olması gereken akılcı bir Milli Savunma Sanayinden bahsetmek istiyorum. Ondan kökler almalı muhakkak, soğuk savaşın öğrettiği çok temel derslerden bir tanesi de bu olması gerekir. Özellikle bizim gibi ülkeler de, özellikle sivil sanayi besleyebilmeli ve yükseltebilmelidir. Kendi içinde entegre olmalıdır. Yani, kopuk kopuk ürünler imaline yönelik olmamalıdır. Bu üç tane ilkeyi dikkatlerinize sunmak istiyorum. Çok kolay telaffuz ediliyor ama, inanın çok kolay uygulanabiliyor değil. Milli olmalıdır. Yani belli bir yabancı lisansla yapılan silah, sözcüğü buna ait elektronik bir karta el konarak "battal" edilebilmemelidir. İlk üç koşul yerine getirilemezse o takdirde ekonomiye yük olunur. Yani sivil sanayiden kök almazsa sivil sanayiye yükseltmezse, kendi içinde bütünleşik olmazsa ve son koşul yerine getirilemezse yani "Millilik koşulu" yerine getirilemezse silah göstermelik olur. Akılcı bir savunma sanayii, bizim gibi bir ülkede teknoloji üretimini değil, bavul üretimini de, ürün geliştirmeyi hedef almalıdır. Bu konuda yanlışlar yapıldığını düşünüyorum ve bu konuyu sizlerle paylaşmak istiyorum. İleriye dönük olarak dersler niteliğinde dikkatinize getirmek istiyorum. Burada yine çok temel bir sorunu açmak istiyorum. Bu kadar güzide bir topluluğun önünde. Burada tabii milli savunma sanayinden bahsettik ama, millilik tarifinde acaba yeni gelişmeler çerçevesinde bir sıkıntıyla karşı karşıya kalmıyor muyuz? Millilik tarifini yeni baştan ele almamız gerekmiyor mu? A milli topluluğu, X yabancı şirketiyle, B milli topluluğu, Y yabancı şirketiyle işbirliği ve müşterek üretim yapabilir.

Ancak X ile Y birbirleriyle ticaret savaşına tutuşmuşlarsa, dışarıdaki ülkeler birbirleriyle bir ticaret savaşındalarsa bırakınız sıcak savaş içerisinde olmak bir tarafa millilik kavramını nasıl tarif edebileceğiz. Şimdi burada çok ciddi bir kavramla karşı karşıya olduğumuzu dikkatlerinize getirmek istiyorum. Türkiye'deki otomobil üretimine bakarsanız, çeşitli kuruluşların yabancı kuruluşların, yahut yabancı lisanslarla üretilen otomobillerin bir dökümünü dikkatinize getirmek

istedim. Onu ifade etmeyeceğim. Nasıl olsa belki biliyorsunuz, görüyorsunuz, aynı zamanda hemen akabindeki düşünceme geçelim istiyorum. Burada çok karmaşık bir yapısallıkla karşı karşıya bulunuyoruz. Şimdi çok yetkin bir arkadaşım ile konuştum. Çok üst düzey bir otomotiv sanayinde çalışıyor. Ben bu sorunu ona açtım ve bana verdiği cevabı onunla geliştirdiğim cevabı sizinle paylaşmak istiyorum. Bunlar gerçek taşeronluk çizgisindeki üretimler. Şu var ki, çok sayıda şirket taşıt vergisindeki yükseklik, Gümrük Birliği aşamasında otomotiv sanayine koruma koydurtulamayı, keza, Avrupa'dan ikinci el araba getirilmesine mani olunamayışı, çeşitli lobilerin, devlet üzerindeki etkinliği, demek ki o kadar da derin olmadığını sanki bize gösteriyor ve bu aşamada buradan sonra bu sorunsalla karşı karşıya değiliz denilemeyecektir. Yine de sermaye, yani eşittir silah hareketlerinin yakından izlenmesi gerektiğini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye bölgesel güç olacaksa bana verilen ev ödevinin uzantısında olarak ve bir sentez niteliğini dikkatinize getirmek istiyorum. Sonuçta; yeni teknoloji üretmesi, eskilerini etrafa dağıtması gerekir. Bu arada globalleşme konusunda bir takım tanımlar geldi, çok fazla sıcak duramadım, yani bazı tanımlara katılmıyor değilim ama, benim için globalleşme yani küreselleşme "Uluslararası iş bölümünün kesinlik kazanması" anlamına gelir. Bize bir rol biçiliyor. O role boyun eğecek miyiz? Yoksa benimseyecek miyiz? Yoksa benimsemeyecek miyiz? Tıpkı ortaokul, üniversite derken, çocuklarımızın geleceğin dünyasında ne olacaklarının belirlenmesi aşamasında olduğu gibi. Teknolojik yönelme şart onun için, size gayet somut bir öneri getiriyorum. Benim açımdan bakıldığı zaman çok uzun zaman mesai vermiş bir arkadaşınız olarak beni kabul edin lütfen. Bu konuya, savunma sanayi bizim vazgeçemeyeceğimiz bir sanayidir. Ama milli sanayimizden uzak olması kabul edilemez yük olur onun için milli sanayinin kendi içinden bir savunma sanayinin ileri çıkartmasını bu savunma sanayinin etrafında bir yapılanmanın meydana gelmesini öneriyorum. Ayrıntıları açıklama şansım yok ama, bu konuda incelememi komutanlara bırakıyorum. Bunun için de Genelkurmayda ilgili kuruluşlar ve kesimlerle çalışılarak bir yönelmenin tesis edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok zor bir işlem ama, bunu muhakkak yapmamız gerekiyor. Bunun için JS'de savunma sanayinin milli savunma sanayimize entegrasyonuna ilişkin düsturların saptanması gerekir ve bu konuda bir motor kabiliyetinin ihdas edilmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Bu benim size çok temel olduğunu düşündüğüm bir mesajım.

Şunları söylemezsem iyi bir akademisyen olmam. Aklın, milyarlarca yıllık galaktif boğuşmalar uzantısında, kendini var eden evren bilincinin hala çok gerisinde olduğunu düşünüyorum. Biz çok ilkel yaratıklarız evrenin, kendimizin nerede olduğunu görürsek ona göre bir takım tavırlar geliştirebileceğimizi ifade ediyorum. Benim anlattıklarım tabii fevkalade siyasi içeriklidir. Buna da başımızı çeviremeyiz. Bunu burada şu heyet ancak bir egzersiz mahiyette çalışabilir. Ama bunu kitlelerle birlikte yoğurmak gereği vardır. Demokratik toplumlar zaten bunu gerektirecekler ve bunu talep etmelidirler. Ayrıca birileri için birilerini savaştırmak, çıkar gereğidir. Bunun için burada işaret ettiklerimi yapmak, ulusumuzun ve dünya uluslarının yararına gözükse de, son toplamda birileri için onları zinhar yaptırmamak, o birilerinin çıkarları gereğidir. Bunu çok yaşıyoruz. Sözlerimi şöyle tamamlamak istiyorum. Bu insanımızın bana da öğrettiği çok şey var, hepimize öğrettiği gibi. Hedef koymak, stratejik olarak hedef konulması çok önem taşır. SHP'leri vardır Genelkurmayın. Orada planlar ve hedefler konulur. "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir" bu bir hedefdir. Kennedy zamanında ABD bütün bilim ordularına "Ordular ilk hedefiniz ay" demiştir. Bütün araştırma kuruluşları onun etrafında örgütlenmişlerdir. Finans kuruluşları örgütlenmişlerdir. 1983'te Reagan "ordular ilk hedefiniz yıldız savaşları" demiştir.

Yıldız Savaşları çeşitli teoremleri ihlal etti şu bu vesaire son toplamda da Sovyetler Birliğinin göçmesini beraberinde getirdi denilebilir. Ama burada temel olan yine araştırma kuruluşlarının, bilim kuruluşlarının ve teknoloji üreten kuruluşların ve finans kuruluşlarının o yönde örgütlenmeleri olmuştur. Önemli olan bence budur. Ben bugün bir hedef sunmak istiyorum. Genelkurmay belki öncülük yapacaktır. Bunu söylemek sivil açıdan çok hoş durmuyor belki ama, bir ilk tetikleme meydana getirecek ve yeni bir hükümet meydana getirecektir. Ordular ilk hedefiniz şümulu belli milli sanayiye bünyesinde oluşturulacak motor bir milli savunma oluşturmaktır. Bunun bugün karşımızda bir gerçek olarak bulunmadığına çok önemle dikkatinizi çekmek istiyorum. Tabi bir alay husus var bunları sıralamak şansım olmadı. İçerde dirliğimiz olmadığı takdirde bunları konuşmanın bir manası yok. Gelir dağılımının bu kadar bozuk olduğu bir ülkede, sadece buralara yüklenmenin çok fazla bir anlamı olmayacaktır. Ancak konuşmamın bir özetini bu güzel insanın hepimizin etrafında toplandığı benim için zaaf sayılabilecek sizler için zaaf olduğuna inandığım bir sözü ile tamamlamak istiyorum "Bağımsızlık benim karakterimdir" teşekkür ediyorum saygılar sunuyorum: